

Opdracht 3

Bij deze tekst horen 11 vragen

Buig niet voortdurend voor Big Brother

'Gebruik in de strijd tegen al te veel preventie het gezonde verstand en zet vaker een masker op, vinden Rinie van Est en Huub Dijkstra.

1 Het kraken van de ov-chipkaart, het elektronisch kinddossier, de stappentellers voor het joggen, het biopaspoort voor wielrenners en de bodyscans op Schiphol - op het eerste gezicht hebben deze zaken weinig met elkaar te maken. Toch is er een samenhang. Deze technologieën maken deel uit van een snel groeiend net om het welzijn, het doen en laten van mensen te monitoren. De laatste jaren zijn technologieën voor het meten en volgen van ons lichaam doorgedrongen tot in de haarvaten van het dagelijkse bestaan. En dat alles zonder noemenswaardige discussie. Een gemiste kans: het machtige verbond tussen medische technologie en informatietechnologie roept namelijk sluipenderwijs een 'politiek van preventie' in het leven waarin de nieuwe normen van het goede leven worden bepaald. Het is daarom de hoogste tijd de vraag te stellen hoe deze preventiepolitiek de samenleving beïnvloedt en wat zij betekent voor onze identiteit.

2 Monitoring van lichaam en gedrag gebeurt allang niet meer alleen binnen de gezondheidszorg, maar ook op straat voor onze veiligheid, in het onderwijs, op het werk, in de topsport en in de winkel. Klantenkaarten leggen op grote schaal de levenswijze van consumenten bloot. Via DNA-tests kunnen we onze ouders en voorouders achterhalen en spoort de politie misdadigers op. Sinds kort kun je voor duizend dollar je DNA laten onderzoeken op de aanleg voor bijvoorbeeld prostaatkanker en multiple sclerose.

3 Voorspellen blijft natuurlijk moeilijk, zeker als het om de toekomst gaat. Maar dit lijkt nog maar het prille begin. Nu al vinden experimenten plaats met slimme camera's die agressief of verdacht gedrag automatisch detecteren, denkt de politiek na over de invoering van het alcoholslot (een blaasapparaat met startonderbreking voor de auto) en worden in Japan wc's verkocht die iedere ochtend de urine doormeten. Voor de medisch-technologische industrie is ambient intelligence de toekomstvisie op de zorg: de mens omringd door slimme apparatuur (in je kleding en zelfs in je lichaam) die weet waar u bent, hoe het met u gaat en zelfs ingrijpt als dat nodig is, bijvoorbeeld door een arts te waarschuwen.

4 Deze ontwikkelingen worden voortgedreven door het ideaal van preventie. Het klassieke ideaal richtte zich op het oplossen van een probleem: het weghalen van een kankergezwel, het vangen van boeven of het heropvoeden van ontspoorde kinderen. Bij het nieuwe ideaal gaat het om het voorkomen van ziekte of crimineel gedrag. Zo leidt de recente benaming van ADHD als een gedragsstoornis die vermoedelijk de kans op later crimineel gedrag sterk vergroot, rechtstreeks tot de vraag of de samenleving daar in een vroeg stadium

iets aan zou moeten doen en, zo ja, op welke manier. Kiezen we bij ADHD'ers voor een pil of voor aangepast onderwijs?

5 Het preventiedenken wordt niet alleen gedreven door de zorgen, maar ook door de wensen van morgen. Onder het adagium 'voorkomen is beter dan genezen' komen nieuwe vormen van medicalisering en criminalisering op. We zien de opmars van de niet-zieke patiënt en de niet-schuldige crimineel. Vanuit het perspectief van preventie krijgt iedere vrouw mogelijk borstkanker. Het risicoprofiel bepaalt de kans daarop. En binnen het nieuwe veiligheidsregime is iedere burger bij voorbaat verdacht.

6 Deze verschuiving van reactief naar proactief handelen levert tal van persoonlijke en politieke vragen op. Willen we wel weten dat we een verhoogde kans hebben op darmkanker? Behouden we het recht en de mogelijkheid om ons te onttrekken aan nieuwe technologieën? Ben je dan bij voorbaat verdacht, asociaal en onverantwoordelijk? Hoe effectief zijn deze methodes eigenlijk? En hoe ver gaan we? Gaat het DNA van alle Nederlanders, net als in IJsland, in de databank?

7 Het geloof in preventie zorgt voor een opkomend (bio)politiek slagveld. Hoe kan de burger zich het beste wapenen voor die strijd? Een eerste verdedigingslinie is het gebruik van gezond verstand. In de persoonlijke sfeer: een mobiele telefoon kan ook uit, medische zelftests blijven een keuze en de bonuskaart is niet verplicht. Maar dit beroep op gezond verstand geldt vooral bedrijven en overheden. Waarom een privacygevoelige ov-chipkaart invoeren als de strippenkaart prima werkt? Of zet al die beveiligingscamera's maar eens een weekje uit en kijk wat er gebeurt. Het is in dit kader al bemoedigend dat we langzaam maar zeker uit het post-9/11-dal klimmen, en er naast veiligheid weer meer aandacht komt voor privacy.

8 Een tweede verdedigingslinie heeft scherpere tanden. De klassieke afweerrechten beschermen de burger tegen een te ver oprukkende overheid. Preventietechnologie sluipt echter niet alleen als een Big Brother ons bestaan binnen, maar juist via de Many Little Sisters: subtiele poortwachters in de vorm van tolpoortjes en medische zelftests die ook door bedrijven worden aangeboden. Hier zouden we geholpen zijn met de instelling van meetvrije zones: ruimtes in de publieke sfeer en in de privésfeer die onze vrijheid waarborgen.

9 Ieder jaar barst in het zuiden van het land het carnaval los. Dit volksfestijn gaat terug op een controversiële politieke traditie: het recht dat burgers opeisen om ten overstaan van de machthebber in de publieke ruimte een masker te dragen. Het wordt tijd dat het carnaval in de informatiemaatschappij vaker plaatsvindt dan eens per jaar.

Bron: Rinie van Est en Huub Dijkstra, *NRC Handelsblad*, 7 mei 2008

1. **Wat is het belangrijkste doel van dit artikel?**

- A de lezer te informeren over de toepassing van nieuwe technologieën
- B de lezer te overtuigen van de negatieve gevolgen van de nieuwe technologieën
- C de lezer te stimuleren de nieuwe technologieën kritisch te benaderen

2. **Wat is de hoofdgedachte van de tekst 'Buig niet voortdurend voor Big Brother'?**

- A De nieuwe technologieën lossen geen problemen op, maar maken ze juist groter.
- B De nieuwe technologieën mogen niet zomaar worden geaccepteerd.
- C De preventietechnologie sluipt als een Big Brother ons dagelijks leven binnen.

3. In de tekst zijn de volgende delen te onderscheiden:

- . inleiding
- . middenstuk
- . slot

Met welke alinea begint het middenstuk?

- A alinea 2
- B alinea 3
- C alinea 4

4. Lees nogmaals de alinea's 5 tot en met 8.

Het middenstuk van deze tekst kun je in twee stukken opdelen:

- . ontwikkelingen
- . mogelijke reacties

Tussen welke alinea's ligt de scheiding tussen deze twee stukken?

- A tussen alinea 5 en 6
- B tussen alinea 6 en 7
- C tussen alinea 7 en 8

5. Lees nogmaals de alinea's 3 en 4.

Wat is de belangrijkste functie van alinea 4?

- A Alinea 4 bevat een conclusie van alinea 3.
- B Alinea 4 bevat een verklaring van alinea 3.
- C Alinea 4 bevat een voorbeeld van alinea 3.

6. Lees nogmaals de alinea's 4 en 5.

Alinea 5 begint met de zin: 'Het preventiedenken wordt niet alleen gedreven door de zorgen, maar ook door de wensen van morgen.'

Wat staat er in deze zin?

- A een argument
- B een conclusie
- C een stelling

7. Lees nogmaals alinea 6.

Wat wordt bedoeld met 'Deze verschuiving van reactief naar proactief handelen'?

- A** de overgang van genezen naar voorkomen
- B** de overgang van het vangen van boeven naar het heropvoeden van kinderen
- C** de overgang van zorgen naar wensen

8. De schrijvers geven in de alinea's 7 en 8 twee mogelijkheden om aan het gevaar van te veel preventie te ontsnappen:

- 1 gebruik van gezond verstand
- 2 instelling van meetvrije zones

Wat presenteren de schrijvers hier?

- A** argumenten
- B** feiten
- C** meningen

9. Lees nogmaals alinea 9.

Wat bedoelen de auteurs in alinea 9?

- A** Burgers hebben het recht om maskers te dragen in de openbare ruimte.
- B** Burgers moeten zich sterker verweren tegen de bedreigingen van hun privacy.
- C** In deze tijd zou het beter zijn om wat vaker carnaval te vieren.

10. Alinea 9 eindigt als volgt: 'Het wordt tijd dat het carnaval in de informatiemaatschappij vaker plaatsvindt dan eens per jaar.'

Deze zin is een

- A** argument.
- B** conclusie.
- C** mening.

11. Je moet een samenvatting van deze tekst maken.

Welke tekstdelen gebruik je daarvoor wel en welke tekstdelen gebruik je niet?

a. De laatste jaren zijn technologieën voor het meten en volgen van ons lichaam doorgedrongen tot in de haarvaten van het dagelijkse bestaan.	A	wel	B	niet
b. Klantenkaarten leggen op grote schaal de levenswijze van consumenten bloot.	A	wel	B	niet
c. Maar dit lijkt nog maar het prille begin.	A	wel	B	niet
d. Deze ontwikkelingen worden voortgedreven door het ideaal van preventie.	A	wel	B	niet
e. Vanuit het perspectief van preventie krijgt iedere vrouw mogelijk borstkanker.	A	wel	B	niet
f. Het is daarom de hoogste tijd de vraag te stellen hoe deze preventiepolitiek de samenleving beïnvloedt.	A	wel	B	niet
g. Ieder jaar barst in het zuiden van het land het carnaval los.	A	wel	B	niet